

Revalideringsnevndin:

Uppskot um endurbúgvingarstovn og -ráð

— ógreitt, hvussu stórvurin á endurbúgvingini er í Føroyum

Fyri uml. einum ári síðani setti landsstýrið eina revalideringsnevnd — endurbúgvingarnevnd — til landsstýrið helt, at neyðugt var at endurskoða viðurskiptini viðvíkjandi endurbúgving, og sumuleiðis at fáa endurbúgvingina í eina fastari legu, sigur Jákup Lindenskov, landsstýrismaður í sosialmálum.

Samfelagið er vordíð nógv meira fjøltáttað nú, enn tá nógaldandi lógáva varð gjørd, og tess meiri samfelagið er útbýgt, tess størri tørvur er á eini væl-virkandi endurbúgvingarskipan. Tað er av allar størsta týðningi, at tey, sum á einhvønn hátt gerast óarbeiðsfær til tað arbeiði, tey frammanundan høvdu, fáa upplæring í einhvørjum, sum tey kunnu klára. Í verandi lógávu eru møguleikar hjá fólki at verða revaliderað, men tað, sum okkum tørvar, er ein samskipan av revalideringini, og ein stovn, sum kann umsita revalideringina í Føroyum sigur Jákup Lindenskov.

Nógv send av landinum

Nógv fólk hava verið send av landinum fyri at fáa endurbúgving, men hesin møguleikin er ikki tann sami í dag, sigur Jákup Lindenskov, sum vísir á, at tað nógva arbeiðsloysi í londunum kring okkum ger sitt til, at hesin møguleiki ikki í tilkoma nán er til staðar longur.

Fyri okkara samfelag má tað vera ein avgjörður fyrimunur, at vit jálvi kunnu endurbúgva okkara egna okkara egna samfelagi, sigur Jákup Lindenskov.

Álitið liðugt

Endurbúgvingarnar eru liðugt við álitið, og fíggar tað í løtuni hjá landsstýrinum, sum helsa hesum mánaða fer at vera gøra tað. Um verandi endurbúgvingarstovnar sigur nevndin m.a. í álitinum:

Verandi endurbúgvingarstovnar

Teir stovnar, sum verandi hava fyri brekað fólk: Alv, sum er frífríja-

deild. Arbeiði er her til 10–20 fólk alt árið, men roknað verður við, at uppundir frimerkjagávur kunnu upp til 50 fólk fáa arbeiði. Arbeiðið verður lønt við vanligari timaløn, og útreiðslur av héli v.m. verður goldið av postverkinum. Tað eru mest kvinnur, og her ímillum eru eisini einligar mammur og einkjur, sum arbeiða her. Seinasta ár vórðu útgjaldnar um 1,2 mill. kr. í lønum.

Vardur verkstaður: Við Vardagøtu er ein vardur verkstaður, har um 5 fólk hava arbeiði, men pláss er fyri einum 10 fólki afturat. Her starvast ein verkstaðarleiðari.

Handil á Vaglinum: Her er útsøla av teimum lutum, sum brekað leggja úr hondum. Selt verður árliga fyri umleið kr. 300.000 frá umleið 100 fólki, sum lata sínar lutir inn her. Mett verður at møguleikar eru fyri munandi øking av söluni. Í handlinum starvast eitt fólk.

Pylsuvognur: ALV hevur ein pylsuvogn á Vaglinum í Havn.

Handilsskúli við Áir: ALV hevur í rættuliga mong ár ríkið handilsskúla á gomlu hvalastøðini við Áir. Pláss er fyri upp til 24 næmingum í 12 rúmum til skeið, sum taka upp til 10 mánaðar, og sum enda við handilsmidd hjálparárgævi. Frágreiðing frá skúlanum sjálvum verður send landsstýrinum saman við hesum álitum.

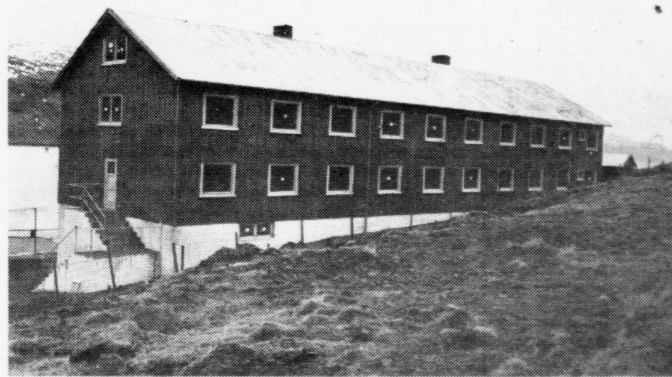
ALV er ein sjálveigandi stovnur við eina nevnd, har lógtipið velur formannin. ALV hevur ein dagligan leiðara og ein starvsmann. ALV fær kr. 300.000 árliga jattaðar á fíggjarlógini.

Statens Åndsvageforsorg: Vardur verkstaður er í Losjuni í Havn, har upp til 20 fólk kunnu arbeiða, og har tey einaveiku kunnu koma til observatión.

Annars er ætlanin at byggja ein nýggjan verkstað, har 45 fólk skulu kunna arbeiða.

Skúlin á Trøðni

Skúlin gevur hesa frágreiðing um sitt virki:

Alv hevur í rættuliga nógv ár havt handilsskúla við Áir. Har kunna brekað fáa handilsmidd hjálparárgævi á einum skeiði, sum varar 10 mánaðar

Skúlin á Trøðni gevur undirvísing til øll brekað í øllum aldri. Ein av uppgávum skúlans er at royna at fáa brek rættað so tíðliga sum gjørligt, og er barnagæðsundirvísing her av størsta týðningi.

Á skúlanum eru uml. 135 næmingar í vanligari skúlatíð. Harumframt eru aðrir næmingar, sum fáa ambulanta viðgerð bæði í og utanfyri skúlatíðina. Umframt at geva alla vanligu undirvísing — lagda til rættis fyri brekað í smáum flokkum, har bítid fer fram eftir møguleikum at innlæra og ikki bert eftir breki og aldri — verður eisini fysiurgisk viðgerð givin, og hevur skúlin fysioterapeut, holi til hesa viðgerð og alla utgerð sum krevst.

Næmingar, sum ganga á øðrum skúlum, hægri skúlum sum t.d. Tekniska Skúla, Sjómannsskúlanum, Studentaskúlanum, og sum eru brekaðir á einhvønn hátt, sum kann vera orsök til at kunneleikin ikki røkkur, fáa hjálpi.

Annað

Landsjúkrahúsið hevur deild fyri sálarliga brekað. Á landsjúkrahúsinum er annars fysioterapi og ergoterapi.

Galdandi reglur

Sum áður sagt eru ymsar reglur galdandi fyri endurbúgving.

Vit finna tær millum annað í lógini um avlámispensjón, har sagt verður, at um nakar møguleiki er fyri at seta í verk viðgerð, uppenjing ella onnur tiltøk, sum gera, at arbeiðsevni ikki bert fyríbils kunnu økjast munandi, kann avlámispensjón ikki jattast. Vanlukku tryggingarráðið hevur heimild til at jatta brekaðum hjálpi til at fáa hjálpiamóð, so sum bandagir, koyristólar, hoyritól o.a., og hetta uttan mun til, hvønn týðning tað kann koma at hava fyri arbeiðsevni hjá viðkomandi. Eisini hevur Vönlukku tryggingarráðið heimild til at veita hjálpi til serliga sjúkravíðgerð uttanlendis. Vanlukku tryggingarráðið hevur eisini heimild til at veita teimum, sum koma undir endurbúgving, stuðul til uppihald og aðrar útreiðslur í samband við endurbúgvingina, so leingi hon varar, og somuleiðis eisini heimild til at lata hjálpi til keyp av maskinum o.o.

Tørvurin á endurbúgving

Um tørvin á endurbúgving, sigur nevndin m.a.: Nevndin hevur kannað tørvin á endurbúgving og er komin til hesa niðurstøðu: Teir bólkur, sum talan kann vera um, sum

hava tørv á endurbúgving eru:

Brekað/sjúk undir 18 ár, sum eru heima, og har heimioð fær stuðul til eykaútreiðslur eftir forsorgarlógini.

Børn og onnur, sum Vanlukku tryggingarráðið hevur veitt ella veitir medisín til.

Næmingar í skúlanum á Trøðni.

Næmingar í fólkaskúlanum, framhaldsskúlam og øðrum útbúgvingarstovnum.

Innlagdir og ambulantar sjúklingar á Landsjúkrahúsinum, psyk. deild.

Tey sum eru undir Statens Åndsvageforsorg.

Fólk, sum fáa vanligu forsorgarhjálpi.

Fólk, sum fáa fíggjarligan stuðul eftir forsorgarlógini, t.v.s. viðkað hjálpi.

Fólk sum fáa avlámispensjón.

Einkjur og aðrir einsamallir uppihaldarar.

I øllum nevndu bólkum er talan um ein aktuellan og komandi tørv. Men vit

hava í okkara uppteljing bert tikið við tann aktuellu tørv.

Við eru einkjur og aðrir einsamallir uppihaldarar, tá hesi ofta eru sosialt handikappað. Orsakað av børnum, tørvandi útbúgving, arbeiðsloysi hava hesi sertiltek fyri neyðini og kunnu tí fáa gagn av einum endurbúgvingarstovni. Nevndin hevur tó sæð tað sum sína fremstu upp-

gávu at royna sum best ta stuttu tíð, sum hon hevur havt, at finna fram til talið av teimum sjúkum ella øðrum brekum, sum hava aktuellan tørv fyri endurbúgving. Og vil tað siga, at vit hava mett um, hvørt tørvurin er átroðkandi beint nú. Í tilfari okkara umboða menninir størsta talið, og er orsøkin tann, at tær yngri kvinnurnar, sum kundu hugast at hava endurbúgving fyri neyðini, flest allar eru giftar og hava smá børn. Vit hava ikki mett hesar kvinnur at hava sama aktuella tørv, sum tær kvinnur, sum eru einsamallir við ella uttan børn, tá tær jú eru »forsorgdar« og hava nógv arbeiði við børnum og heimi. Hevði arbeiðsmarknaðurin og møguleikar fyri góðari barnansing verið til vildar saman við betri býti av skyldum og arbeiði í heiminum, høvdu hesar kvinnur sama aktuella tørvin sum menninir og tær einligu kvinnurnar, og møguleikin fyri at tær sjálvar høvdu ynskt endurbúgving hevði verið størri. Metingin um tørvin og um tørvur er á endurbúgving ella arbeiði á vardum verkstaði er gjørd út frá sjúkrasøguni og læknaligu metingunum í læknastovnunum á Almannastovuni og Vanlukku tryggingarráðnum. Eisini hava vit nýtt royndir og kunneleika okkara til endurbúgvingarmøguleikar og arbeiðsmøguleikar her.

Einans triggir bólkur kannaðir

Av teimum bólkum, sum kunnu hugast at hava endurbúgving fyri neyðini, og sum nevndir eru frammanfyri, hevur nevndin bert havt stundir til at kanna fylgjandi triggjar bólkur:

Fólk, sum fáa avlámispensjón.

Fólk sum fáa stuðul eftir §§ 9 og 15 í forsorgarlógini.

Fólk sum Vanlukku tryggingarráðið hevur veitt ella veitir medisín til.

Hjá hesum bólkum er aktuellu tørvurin:

At arbeiða á vardum verkstaði 217
Endurbúgving 41
Endurbúgving el. vart verkstað 39
Tilsamans 297

Hesi tøl skulu tó takast við øllum møguligum fyrivarni, tí at skrásetingin higartil ikki nógv greitt tekur støðu til um endurbúgving er møgulig ella um tørvur er á vardum virki.

Av avlámispensjonistunum í Føroyum pr. 31/12 1977 hevur nevndin mett, at 25 fólk hava aktuellan endurbúgvingartørv. 39